

Obisk ministra

ALI KAKO NAM JE FILMARJEM USPELO ŽALOSTNO, VSESLOVENSKO BORBO PROTI NEKOMU ALI NEČEMU PREOBRAZITI V STROKOVNO, POVEZANO, KONSTRUKTIVNO TELO, KI PODPIRA IN JE ZA SLOVENSKI FILM.

V času samostojne Slovenije se je nabrala vrsta varčevalnih ukrepov, nesorazmerno usmerjenih na filmsko področje, ki je že pred tem uživalo enega najmanjših deležev kulturnega proračuna, ne glede na dejstvo, da je prav film najdražja izmed umetnosti. Ti ukrepi terjajo najmanj pojasnila (precej zgovorni so že podatki, razvidni iz priloženih tabel). Celovito analizo stanja ter predloge, ki so lahko osnova za potrebne ukrepe za izboljšanje stanja, pripravlja delovna skupina **Financiranje filmske in avdio kulture ter distribucije** znotraj filmske iniciative.

Večina delujočih na filmskem področju ima status samostojnega delavca v kulturi ali samostojnega podjetnika. Ta položaj se je precej poslabšal, nerazumljivo so bili zaostreni pogoji za pravico do plačila osnovnih prispevkov iz proračuna, soočeni smo z minimalnimi možnostmi redne zaposlitve, delo je neredno, dohodki nestalni, plačila prihajajo z velikimi zamiki po končanih večmesečnih projektih (in povsem brez zavarovanja, če gre naročnik medtem v stečaj ali postane nesolventen). Tu so še neplačan dopust in bolniški stalež, odsotnost dodatkov, kot so regresi in božičnice, minimalne možnosti

najmanj bančnih kreditov itn., kjer so še dodatno občutljiva kategorija ženske različnih poklicev s področja filma, samozaposlene v kulturi in matere. Na državni ravni se zadnje čase govori o mladi generaciji brez možnosti zaposlitve, samostojni delavci v kulturi pa smo že vsaj 20 let nezakonito diskriminirana manjšina brez osnovnih delavskih pravic, v povprečju plačani le tretjino tega, kot bi bili za isto opravljeno delo v redni službi za nedoločen čas. Kršitve niso uslišane, ker ni sindikata, ki bi nas zastopal na svobodi, ker nam je država določila, da smo delodajalci in ne delojemalci ... To problematiko podrobneje nagovarja delovna skupina »avtorji« znotraj filmske iniciative: **Izhodišča za rešitve problemov filmskih ustvarjalcev**, sicer pa podpiramo tudi delovanje sindikata Glosa in društva Asociacija ter njune predloge za izboljšanje položaja kulturnih delavcev. Znotraj tega ranljivega sektorja smo slovenski filmarji fascinanten fenomen. Ne zato, ker smo pre-delali *proti* in rojevamo *za*, ali zato, ker bi se že vse ostale panoge v kulturi, gospodarstvu, zdravstvu, šolstvu, turizmu ... zdavnaj med sabo požrle, kdo je bolj upravičen do sredstev, če bi se morale med sabo trgati za take finančne drobtinice,

filmarji namreč nimamo za kruh že toliko časa, da smo tega navajeni. Fenomen smo zato, ker nismo stopili skupaj iz socialne podhranjenosti, čeprav je tu, ves čas boleče prisotna. Stopili smo skupaj, ker imamo radi slovenski film, ker verjamemo vanj, ker vemo, kako zelo jasno slovenski film drvi v izumrtje s Prodnikom kot državnim uradnikom, saj smo to že večkrat doživeli. Stopili smo skupaj, ker je slovenski film naš otrok in ga ne damo.

Film je sedma umetnost, kategorizira se kot kulturna dobrina in je javno dobro tako kot drugi segmenti umetniškega ustvarjanja, šolstvo in zdravstvo. Filmarji smo že leta edini, ki se borimo zanj in na neustrezen položaj opozarjamo javnost in državo, zlasti slednja se do njega obnaša kot do sirote, ki ji kot nujnemu zlu odmerja čim manjše finančne obveznosti. »Navadnega državljana« bi brzkone presenetil podatek, da slovenski filmski delavci z dejavnostjo v realnem sektorju vsako leto v državo vplačamo približno 12 milijonov EUR z davki iz dejavnosti, če prištejemo še zasebno in javno televizijsko produkcijo, pa ta številka naraste na pribl. 55 milijonov, medtem ko je država

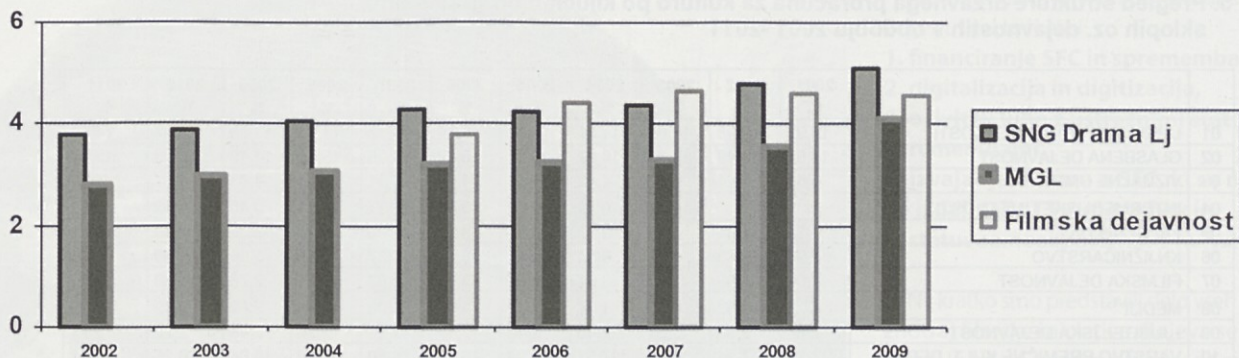

Tabela kaže na to, da dobi samo od MK vsaka od dveh večjih gledaliških hiš s strani Ministrstva za kulturo več ali primerljivo vsoto denarja, kot ga država namenja za vso filmsko dejavnost skupaj (v mio EUR)! Vir: Analiza stanja na področju kulture s predlogi ciljev za nacionalni program za kulturo 2012–2015, Ministrstvo za kulturo RS Ljubljana, marec 2011

v proračunu za filmsko ustvarjalnost v letu 2012 namenila 3,8 milijona evrov. VSAK CENT, KI GA DRŽAVA VLOŽI V SLOVENSKO FILMSKO PRODUKCIJO, JE TAKO PLAČAN IZ DAVKOV, KI JIH V PRORAČUN PLAČUJEJO AVDIOVIZUALNA BRANŽA, FILMSKI DELAVCI IN PRODUKCIJE. »NAVADEN DRŽAVLJAN« V FILM NE VLOŽI NIČESAR! Še več: iz davkov, ki jih država dobi iz filmske produkcije, se krpa luknja v zdravstveni in pokojninski blagajni, kar je v neformalnem pogovoru pred letom dni potrdil tudi zdaj že nekdanji minister dr. Žiga Turk. Filmska produkcija pa je tesno povezana tudi z drugimi gospodarskimi panogami: s hotelirstvom in gostinstvom, logistiko in transportom ter turizmom nasploh.

V Sloveniji ta dejstva v javnosti, ki kreira mnenje zunaj strokovnih krogov, pomenijo malo ali skoraj nič. Videti je, da se kolumnisti, mnenjski voditelji in predstavniki javnosti brez jasnih motivov že desetletja zelo uporno in zavzeto borijo, da bi filmu nataknilo masko desetega brata, Karoline Žašler, outsiderja. V javnost se z deklarativno odločnostjo plasirajo parole: »Slovenski film je slab, nihče ga ne gleda, slovenski filmarji so zajedalci in pijavke davkoplačevalskega denarja, film je pop, naj gre na trg, pa bomo videli, kdo preživi ...« Ustvarjalci, ki smo s srcem in dušo pri filmu, vztrajamo, se borimo in že več kot desetletje dokazujemo, da nič od naštetega ne drži. *Gremo mi po svoje, Petelinji zajtrk, Kruh in mleko, Slovenka, V Ieru, Odgrobadogroba, Aleksandrinke, Vučko, Trst je naš, Nikogaršnja zemlja, Parada ...* Najbolj gledan slovenski film vseh časov, beneški lev, oskar, nominaciji za študentskega oskarja, srce Sarajeva, množica nagrad na mednarodnih festivalih ... Parole ostajajo, mi pa ustvarjamo v vedno slabših pogojih.

S kompleksnim problemom prepletanja različnih področij (kultura, finance in gospodarstvo) se ukvarja delovna skupina **Produksijsko okolje**, ki si prizadeva za razvoj stimulativenega produkcijskega okolja, neodvisnega od dnevne politike. Zavzema se za uvedbo ustrezne davčne vzpodbude, izvajanje zakonjenega financiranja kinematografske dejavnosti s strani izdajateljev radiodifuzijskih programov (nacionalna televizija delež naročnine, komercialne televizije delež od trženja), ustanovitev filmske komisije v sklopu SFC, ki bo skrbela za servis domačim in tujim produkcijam, ki bi snemale v Sloveniji (dovoljenja, lokacije ...), ter druge izvenproračunske vire iz naslova prikazovanja filmov, kabelskih operaterjev, ponudnikov mobilne telefonije, internetnih

priključkov ...) ter za promocijo slovenskega filma v tujini.

Deklarativna odklonilnost do slovenskega filma ne glede na dosežke, nagrade in poznavanje situacije spodbuja in krepi predsodke pri ljudeh. Slovenski film je slab, moja točka pričakovanja je ničelna, torej mu ne dam priložnosti, tako suvereno ohranjam lastno nepremakljivo prepričanje. Konstruktivna kritika pa zahteva premislek in poznavanje tematike in ne služi destrukciji zaradi nje same. Glede na to, da je med vsemi ustvarjalnostmi avdiovizualna danes najmočnejša, najhitrejša in najdostopnejša, sta vzgoja in izobraževanje ključna za kakovostno in kompetentno presojanje informacij in del tako v smislu vsebine kot forme. Zato mora

Po prvi zasedbi Vibe

5. Pregled strukture državnega proračuna za kulturo po ključnih programskih sklopih oz. dejavnostih v obdobju 2001 -2011

	2001 %	2002 %	2003 %	2004 %	2005 %	2006 %	2007 %	2008 %	2009 %	2010 %	2011 %
01 UPRIZORITVENE UMETNOSTI	14,92	15,98	15,69	14,91	14,25	13,84	13,37	13,12	13,10	13,97	14,29
02 GLASBENA DEJAVNOST	17,57	17,79	17,53	16,82	16,81	15,82	14,95	15,06	14,49	15,69	15,66
03 VIZUALNE UMETNOSTI	4,61	5,24	4,81	4,62	4,51	4,52	4,91	5,35	4,83	4,37	4,51
04 INTERMEDIJSKE UMETNOSTI ³			0,31	0,29	0,27	0,62	0,37	0,34	0,40	0,52	0,49
05 ZALOŽNIŠTVO	2,78	2,64	2,52	3,28	3,10	3,22	3,09	3,25	3,04	3,49	3,33
06 KNJIŽNIČARSTVO	6,95	6,53	6,57	6,34	6,57	6,87	6,37	6,09	5,69	5,69	5,66
07 FILMSKA DEJAVNOST	4,03	3,93	3,12	3,07	3,50	3,70	3,63	3,31	2,76	3,00	3,32
08 MEDIJI ¹		0,53	0,62	1,87	3,59	3,12	3,08	2,90	2,69	2,39	2,35
09 LJUBITELJSKA DEJAVNOST	2,66	2,56	2,51	2,40	2,48	2,47	2,38	2,29	2,48	2,72	2,71
10 VARSTVO PREMIČNE KULT. DED.	17,74	17,94	18,28	17,51	16,94	16,84	18,50	18,98	18,04	16,25	16,71
11 VARSTVO NEPREMIČNE KULT. DED.	11,20	11,66	11,56	9,75	11,30	11,78	11,97	10,07	9,32	13,48	13,35
12 MANJSINSKE SKUPNOSTI V RS	0,54	0,55	0,48	0,52	0,62	0,69	0,71	0,74	1,36	1,27	1,31
13 SLOVENCİ ZUNAJ RS ⁵	0,59	0,82	0,76	0,73	0,70	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
14 MEDNARODNO SODELOVANJE ²	2,15	0,25	0,27	0,24	0,37	0,33	0,63	1,02	0,21	0,31	0,38
15 SAM. USTV. NA PODR. KULTURE	2,67	3,02	3,15	3,08	2,98	2,92	2,99	2,88	2,40	2,76	3,08
16 ŠTIPENDIJE	0,40	0,40	0,47	0,50	0,53	0,50	0,47	0,44	0,41	0,43	0,43
17 INVESTICIJE IN INV. VZDRŽEVANJE	7,90	6,80	7,67	9,36	6,37	8,13	7,62	9,58	14,33	8,20	5,61
18 OSTALO	0,60	0,57	0,47	0,58	0,98	0,44	0,57	0,58	0,61	1,46	2,22
19 UPRAVNI ORGAN MK ⁴	2,69	2,78	3,21	4,11	4,13	4,19	4,39	4,00	3,84	3,99	4,58
SKUPAJ	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

¹ Sredi leta 2002 se je začelo z izvajanjem zakona o medijih (UL 35/2001, UL 54/2002),

¹ V letu 2003 so bile iz Urada RS za informiranje prenesene postavke: Programi RTV za tujino, Sofinanciranje glasil za slepe in slabovidne, Sofinanciranje glasil za gluhe

² V letu 2002 so na postavki 7114 - Mednarodno sodelovanje ostala le sredstva, ki so neposredno vezana na mednarodno sodelovanje MK, sredstva za mednarodno sodelovanje izvajalcev kulturnih programov in projektov pa so se prenesla na programske postavke

² V letu 2008 vključena tudi sredstva iz proračunske postavke 6337 - Predsedovanje EU in 9081 - Predsedovanje EU - donacija

Vir: MIZKŠ, junij 2012

kulturna politika sprejeti ustrezne sistemske ukrepe, s katerimi bo spodbujala dve vrsti procesov: izobraževanje in vzgojo publike ter izobraževanje za poklice v kulturi na filmskem področju. Podrobneje se s tem perečim problemom upadanja kakovosti vsebine, oblike in poglobljenega razumevanja ukvarja delovna skupina **Izobraževanje** znotraj filmske iniciative. Po medresorski uskladitvi z ministrstvom za šolstvo je potrebno v šolskem sistemu okrepiti učne vsebine in pedagoške aktivnosti, ki vodijo k večji ozaveščenosti otrok in mladih pri dojemanju in razumevanju medijev gibljivih slik, zlasti filmskih in televizijskih. Ti mediji sodijo med ključne sooblikovalce kolektivne in individualne zavesti, zato so pogosto uporabljeni kot nosilci sporočil, ki z učinkovanjem na domišljijo naslovnikov manipulativno oblikujejo njihove predstave, želje in strahove. Prepoznavanje strategij manipulacije in senzibilizacija publike za umetniško dojetje in izražanje sta cilja, h katerima mora stremeti kulturna politika, ki si prizadeva za zrelo in razmišljujoče občinstvo. Na podlagi ustreznih sistemskih ukrepov morajo javne kulturne ustanove

vključno z nacionalno radiotelevizijo nameniti posebno pozornost produkciji in prikazovanju kakovostnega programa za otroke in mladostnike. S to tematiko se podrobneje ukvarja delovna skupina **Strategija, vzgoja, festivali, digitalizacija**.

Delovna skupina **Neodvisnih producentov** znotraj filmske iniciative pričakuje predvsem izvajanje doslej zapisanih obvez in pravno delovanje okolja, ki bo omogočalo normalno delo (pravočasni, redni razpisi ob rokih, ki zagotavljajo strokovno izbiro, usklajevanja in podpis pogodb za realizacijo filmov ob rokih, ki so pogoj za kakovostno delo, koordinirani datumi razpisov ...). SFC in RTV Slovenija morata delovati na osnovi sprejetih zakonov! Pri SFC podpiramo vse spremembe zakonodaje, omenjene v drugih prispevkih, ki bodo omogočile zadostno finančno podporo in izboljšale osnove delovanja. V tem smislu pričakujemo tudi dejansko izvajanje izpolnjevanja zaveze za sofinanciranje kinematografske produkcije s strani izdajateljev radiodifuzijskih programov RTV Slovenije in kabelskih transponderjev.

Delovna skupina Položaj FS Viba Film je podrobno pretehtala možne sistemske rešitve in smiselne umestitve FS Viba film v produkcijski prostor, pri čemer je zelo pomembno, da Studio Viba film ne bo neželjena konkurenca v realnem sektorju, da se ga smiselno umesti v avdiovizualne produkcije nacionalnega pomena, da se ponovno pretehta usoda prostorov piranskega studia Viba film na Fornačah (več o tem v *Ekranu*, december/januar 2012/2013; op. ured.) ter da se investira v digitalno snemalno opremo, saj je obstoječa tehnična oprema po vseh standardih zastarela.

To, da je film znotraj kulture v Sloveniji obravnavan tako, kot je, nas je na čuden način okrepilo. Navajeni smo podhranjenosti, dolžnosti brez pravic ter samoiniciativnega grizenja skozi razumevanje struktur, kratkoročnih in dolgoročnih načrtov, prebiranja in tolmačenja zakonov, njihovih podtekstov, predvsem pa smo vajeni tega, da nihče drug ne bo poskrbel za nas. Vse to moramo početi sami, v prostem času! Zato smo tudi zmogli zbrati in uskladiti toliko konstruktivnih predlogov reševanja situacije v tako kratkem času, česar morda kar nekaj

Pred zaklenjenimi vrati

sindikatom, ki se borijo za svoje pravice, ni uspelo nadgraditi z vizijo, kako pripomoči k celostni, tudi finančni viziji rešitev. Pravzaprav se filmska iniciativa ni začela s »povratkom« Prodnika oziroma z njegovim nedavnim imenovanjem na mesto direktorja Vibe. Iniciativa je tu že ves čas. To imenovanje je zgolj povod, da se je spontano zbrala velika večina nas, ki smo med vsakodnevno borbo za preživetje uvideli, da če ne stopimo skupaj in preprečimo takšne samovolje, v zelo kratkem času ne bo snemal nihče, ker filma preprosto ne bo več.

Slovenski filmski center je vizijo za razvoj slovenskega filma na 43 straneh oddal prejšnjemu t. i. superministru, ki se po sedmih mesecih nanjo ni niti odzval, sicer pa že pred tem ni upošteval nobenega predloga posameznega sektorja filmske stroke, pa naj je ta prišel s strani Društva slovenskih režiserjev, producentov, filmskih ustvarjalcev ...

Skozi konstruktivni dialog med nami, ustvarjalci in delavci se je pokazalo ne le, da prvič sedimo skupaj v tolikšnem številu, da puščamo osebne interese ob strani za voljo skupnega cilja in da se pogovarjamo o ključnih vprašanjih, o strategiji razvoja na področju kinematografije, temveč tudi, da filmska iniciativa zmore delovati po principu neposredne demokracije. Pomembno je, da nas je vključenih več kot sto aktivnih ustvarjalcev. Pomembno, da nas je dejavnih veliko mlajših ustvarjalcev, ki jim še niso uspeli nadeti take ali drugačne politične opredelitve, povezane s preteklostjo, v imenu tega, da bi se pozabila vsebina, na katero vsi opozarjamo.

Ta pa se tiče tako neposredno nas kot naših potomcev in naslednikov!

Medtem ko smo dva meseca intenzivno pripravljali obširnejši dokument s tematiko, ki smo jo poskušali na tem mestu res na kratko povzeti, je Igor Prodnik tudi formalno postal direktor FS Viba film in nam prepovedal zbiranje v prostorih Vibe (kasneje je bil prepovedan vstop le novinarjem). Izvoljena je bila nova vlada, ki je vrnila samostojnost Ministrstvu za kulturo in prvi obisk novega ministra je bil ravno pri filmski iniciativi. Predstavili smo mu nujne ključne ukrepe in se dogovorili za soustvarjanje kulturne politike na področju kinematografije z dialogom. Pozitivno smo presenečeni nad ministrovim podrobnim poznavanjem pereče tematike in zadovoljni s konstruktivnim dialogom, ki pa brez popravkov na področju financ dolgoročno ne bo mogel bistveno prispevati k spremembi situacije.

Dr. Uroša Grilca smo tako seznanili s petimi urgentnimi točkami:

1. financiranje SFC in sprememba ZUJF,
2. digitalizacija in digitizacija,
3. oživitev Vibe z ustreznimi statusnimi spremembami,
4. izvajanje zakona o SFC, ki se nanaša na izdajatelje TV-programov in
5. status samozaposlenih v kulturi.

Na kratko smo predstavili delo vseh skupin znotraj filmske iniciative. Rojeva se dokument, ki bo po zagotovitvi novega ministra za kulturo osnova za nacionalni program v kulturi na področju kinematografije. V zadnjem mesecu in pol je namreč iniciativa pokazala, da je konstruktivno telo, ki hoče s svojimi pobudami in izkušnjami, strokovnim teoretičnim in praktičnim znanjem usposobljenih posameznikov s področja filma vplivati in soustvarjati slovensko filmsko politiko.

Govorimo lahko o največji enotnosti filmske stroke doslej in o veliki ambiciji za urejanje filmskih težav. Zavzemamo se za avtonomijo filmske kulture ali za filmsko zbornico. Tako kot volja oblastnikov ne ureničuje skupnega interesa po cvetoči filmski kulturi, bi se tudi naše zahteve lahko izrodile v cehovsko sebičnost. Zato predlagamo takšno razmerje moči, da ima vsaka stran polovico glasov oziroma moči odločanja v vseh organih, ki vse do vladne ravni upravlja z usodo slovenske kinematografije.

V duhu filmske iniciative poskušala strniti Barbara Zemljič, samostojna delavka v kulturi, scenaristka in režiserka.
Foto: Klemen Dvornik, režiser.

Prvo zasedanje filmske iniciative